

فصل دهم: مدرسه صالح

مبحث‌های این فصل ۰ عدد قرمز: تعداد سؤال آزمون از همان مبحث

۲۶ تست در پایان فصل، ص ۳۲۱

سابقه در ۷ آزمون: ۴ سؤال

۳۱۳

۳

خصوصیات مدرسه صالح

۳۱۲

۱

تعریف مدرسه صالح

۴ تست آخر فصل

سابقه: ۱ سؤال

تعریف مدرسه صالح

بنا بر فلسفه تربیتی جامعه اسلامی، مدرسه محیط اجتماعی سازمان یافته‌ای (مشمول بر مجموعه‌ای از افراد و روابط و ساختارهای منظم) است برای کسب مجموعه‌ای از شایستگی‌های لازم (فردی، خانوادگی، اجتماعی) که متریبان برای وصول به مرتبه‌ای از آمادگی جهت تحقق حیات طیبیه در همه ابعاد فردی، خانوادگی و اجتماعی باید آنها را به دست آورند.

تعریف کلیدی مدرسه

از این رو «مدرسه فضای اجتماعی (جامعه) هدفمندی است که از طریق زنجیره‌ای از موقعیت‌ها، فرصت حرکت رشدیابنده و تعالی‌بخش را برای متریبان فراهم می‌سازد که در آن شایستگی‌های لازم برای درک و بهبود موقعیت خود و دیگران از طریق یادگیری‌های رسمی و غیررسمی کسب می‌شود».

به طور کلی برخورداری از حیات طیبیه در بعد جمعی و تحقق جامعه صالح نیازمند مدرسه صالح است. یعنی در کنار خانواده صالح بقا و توسعه جامعه صالح به وجود مدرسه صالح نیز وابسته است.

لذا با عنایت به غایت جریان تربیت در دیدگاه اسلامی یعنی آماده شدن متریبان برای تحقق مراتب حیات طیبیه در همه ابعاد فردی، خانوادگی و اجتماعی و نیز با توجه به اصل عقلانی تناسب بین وسیله و هدف، لازم است فضاهای تربیتی و به خصوص، مدرسه و زندگی مدرسه‌ای، که در واقع زمینه اجتماعی سامان‌یافته‌ای برای تحقق حیات طیبیه است، از ویژگی‌های جمعی حیات طیبیه برخوردار باشد تا به مثابه کانون تجلی‌بخش حیات طیبیه، امکان تجربه این نوع زندگانی را برای همه متریبان فراهم آورد.

★ آزمون اردیبهشت ۱۴۰۲

★ نکات مهم این مبحث

- ✓ مدرسه محیط اجتماعی سازمان‌یافته‌ای (افراد، روابط و ساختارهای منظم) برای کسب شایستگی‌های لازم فردی، خانوادگی و اجتماعی جهت آمادگی برای تحقق حیات طیبیه است.
- ✓ مدرسه فضای اجتماعی هدفمندی است که با زنجیره‌ای از موقعیت‌ها فرصت حرکت رشدیابنده و تعالی‌بخش فراهم می‌کند و شایستگی‌ها در آن از راه یادگیری‌های رسمی و غیررسمی کسب می‌شود.
- ✓ تحقق جامعه صالح نیازمند مدرسه صالح است؛ در کنار خانواده صالح، بقا و توسعه جامعه صالح به مدرسه صالح هم وابسته است.
- ✓ بنا بر اصل عقلانی «تناسب بین وسیله و هدف»، مدرسه باید خود از ویژگی‌های جمعی حیات طیبیه برخوردار باشد.
- ✓ مدرسه «زمینه اجتماعی سامان‌یافته برای تحقق حیات طیبیه» و «کانون تجلی‌بخش حیات طیبیه» است که تجربه این زندگانی را برای همه متریبان فراهم می‌کند.

بازگشت به زیر به کدام مورد اشاره دارد؟ bzhik.ir

«زمینه اجتماعی سامان یافته‌ای برای تحقق حیات طیبه است که امکان تجربه این نوع زندگی را برای همه متربیان فراهم می‌آورد»

۱ مدرسه صالح

✔ **گزینه ۱ صحیح است.** به طور کلی برخورداری از حیات طیبہ در بعد جمعی و تحقق جامعہ صالح نیازمند مدرسہ صالح است. یعنی در کنار خانوادہ صالح، بقا و توسعہ جامعہ صالح بہ وجود مدرسہ صالح نیز وابستہ است. با عنایت بہ غایت جریان تربیت در دیدگاہ اسلامی یعنی آمادہ شدن متربیان برای تحقق مراتب حیات طیبہ در ہمہ ابعاد فردی، خانوادگی و اجتماعی و نیز با توجہ بہ اصل عقلانی تناسب بین وسیلہ و ہدف - لازم است فضاہای تربیتی و بہ خصوص، مدرسہ و زندگی مدرسہ‌ای، کہ در واقع زمینہ اجتماعی سامان یافتہ‌ای برای تحقق حیات طیبہ است، از ویژگی‌ہای جمعی حیات طیبہ برخوردار باشد تا بہ مثابہ کانون تجلی‌بخش حیات طیبہ، امکان تجربہ این نوع زندگانی را برای ہمہ متربیان فراهم آورد.

درسنامہ: ص ۳۱۲

خصوصیات مدرسہ صالح

مدرسه صالح باید چند ویژگی مهم و اساسی زیر را داشته باشد:

به خاطر بسپارید

شمار ویژگی‌های مدرسه صالح

سادہ سازی

• نخستین ویژگی «ساده‌سازی» است؛ به این معنی که تجربیات مدرسه‌ای باید شکل ساده شده (و نه پیچیده)‌ای از تجربیات و اشکال واقعی حیات طیبه باشد. روابط واقعی در زندگی اجتماعی پیچیده است و می‌تواند مانعی بر سر راه یادگیری و رشد و تعالی و بروز استعدادهای متربیان گردد. این ویژگی به معنای تصنعی کردن موقعیت‌ها و تجارب نیست، بلکه تجارب مدرسه‌ای متربیان باید تا حد امکان با تجارب زندگی واقعی نزدیک باشد و حتی فعالیت‌ها و تجارب تربیتی طراحی شده در مدرسه باید ناظر به چالش‌ها و مسائل واقعی زندگی متربیان باشد. ★ آزمون مرداد ۱۴۰۲

! دام تستی ساده‌سازی و تصنع

طراح تست ساده‌سازی را به معنای تصنعی کردن موقعیت‌ها می‌گیرد. **مواظب باشید: ساده‌سازی** به معنای تصنعی کردن موقعیت‌ها و تحارب نیست؛ تحارب مدرسه‌ای متربیان باید تا حد امکان به تحارب زندگی واقعی نزدیک باشد.

- ویژگی دوم «پالایش» است. مراد از پالایش، زدودن برخی عوارض و نتایج ناخوشایند نامطلوب احتمالی از برخی تجربیات مدرسه است. جریان رشد متربیان جریانی است که نسبت به عوارض و مخاطرات محیطی و تغییرات نامطلوب محیط بسیار حساس است و به شدت تحت تأثیر قرار می‌گیرد. بنابراین برای این که عوارض، مخاطرات و تغییرات نامطلوب موجود بر جریان رشد متربیان کمترین اثر را داشته باشد، محیط مدرسه باید مورد پایش و مراقبت دائم قرار گیرد و حتی‌الامکان از عناصر و عوامل مخل و نامطلوبی که مانع رشد و تعالی متربیان می‌شوند به دور باشد، اما از آنجا که این پالایش به قصد حمایت از رشد و تعالی متربیان صورت می‌گیرد، نباید به شکل تحمیل و تهدید یا محدودسازی افراطی متربیان ظاهر شود.

★ آزمون اسفند ۱۴۰۲

باید با اقدامات و تدابیر تربیتی اثباتی (ایجاد مقتضیات) در محیط مدرسه، زمینه بروز و ظهور موانع درونی تربیت و نیز تأثیر موانع برونی را از میان برداریم، نه این که با برخوردی انفعالی، تنها پس از بروز موانع، در صدد حذف و مبارزه با آثار آنها باشیم. از سوی دیگر، در جریان رفع موانع تربیت نیز نباید محیط مدرسه به محیطی کاملاً قرنطینه و سترون تبدیل شود؛

! دام تستی پالایش و قرنطینه

طراح تست پالایش را با قرنطینه و سترون کردن محیط مدرسه یکی می‌کند. **مواظب باشید: پالایش** یعنی زدودن برخی عوارض و نتایج نامطلوب از تجربیات مدرسه، ولی محیط مدرسه نباید **قرنطینه و سترون** شود و پالایش نباید به شکل تحمیل یا محدودسازی افراطی ظاهر شود.

به صورتی که ایجاد توانمندی در متربیان را برای مواجهه مآلاً اختیاری با موانع رشد و کمال خویش مد نظر قرار ندهد و امکان مصون‌سازی ایشان را برای حضور در محیط واقعی همراه با خطر از میان بردارد.

معنی این بیان به عبارت دیگر چنین است که مدرسه باید محیطی حمایت‌گر و امن باشد. شرط نشو و نمای مطلوب متربیان در فضای مدرسه امنیت خاطر آنان است. در قرآن کریم نیز ایمان و تعالی روحی و وجودی در کنار محیط امن به کار برده شده است. از سیاق آیات یکصد و بیست و شش از سوره مبارکه بقره و آیه سی و پنج از سوره مبارکه ابراهیم چنین بر می‌آید که محیط امن را لازمه ایمان به خدا و دوری از شرک قرار داده است.

به خاطر بسپارید آیات محیط امن

بقره ۱۲۶ و ابراهیم ۳۵

مدرسه صالح از دو منظر به امنیت خاطر متربیان و اولیای آنان توجه دارد. در واقع محیط مدرسه، که زمینه مناسب برای رشد و تعالی متربیان تلقی می‌شود، باید از نظر «جسمانی و روانی» امن (دور از خطر) باشد. از منظر نخست، مدرسه صالح به امنیت متربیان در فضای کالبدی می‌اندیشد یعنی فضای فیزیکی مدرسه باید به گونه‌ای طراحی شود که با مقتضیات رشدی آنان متناسب و فاقد عوامل خطرآفرین جسمی باشد. از منظر دوم به امنیت روانی توجه می‌نماید. از این منظر متربیان باید در فضای مدرسه احساس آرامش و راحتی نمایند.

به خاطر بسپارید دو منظر امنیت در مدرسه صالح

جسمانی (فضای کالبدی) و روانی

• ویژگی سوم «متناسب‌سازی» است. بر اساس این ویژگی، تجربیات مدرسه باید با شرایط رشدی متربیان در همه ابعاد، متناسب باشد. متناسب‌سازی به سایر ابعاد مدرسه مانند مدیریت، مربیان، فضا و تجهیزات نیز تعمیم داده می‌شود. این اصل ناظر به یک اصل محوری در منابع و متون تربیتی است که به پیروی از طبیعت مشهور است. منظور از این اصل آن است که در تنظیم سازوکارهای تربیتی یا به بیان دیگر فراهم کردن زمینه‌های مناسب و تجارب تربیتی باید چگونگی رشدی شئون مختلف حیات متربیان را در نظر گرفت.

• ویژگی چهارم «تعادل» است. مراد از تعادل، تناسب با اصول همه‌جانبه‌نگری و یکپارچگی است و تعریف مختار تربیت در فلسفه تربیت در جمهوری اسلامی ایران در توجه متوازن به جنبه‌های مختلف حیات انسانی است. صرف توجه به یک بُعد، موجب غفلت از ابعاد دیگر می‌شود. اگرچه هسته اصلی اقدامات تربیتی مدرسه، بر بُعد عقلانی استوار است، اما به سبب یکپارچگی وجود انسانی، غفلت از ابعاد دیگر حیات انسانی برای مدرسه نارواست. حتی در بعد شناختی نیز از توجه صرف به سطوح پایین توانش‌های شناختی متربیان، مانند حافظه، خودداری می‌شود. یعنی حافظه‌گرایی از محرمات مدرسه صالح است.

در آیات قرآن، بسیاری موارد یافت می‌شود که انسان‌ها را به تدبیر و تعقل دعوت نموده است.

شلبی مورخ تاریخ آموزش و پرورش اسلامی در خصوص توجه به فهم و درک متربی در اسلام می‌نویسد: «ابن عربی می‌گوید: از اینان (شاگردان) که بیشتر چنین است، کسانی هستند که قرآن را از بر ندارند و حال آن که فقه و حدیث و آنچه را خدا بخواهد یاد می‌گیرند و چه بسا پیشوایند ولی قرآن را از بر ندارند و من به چشم خود پیشوایی ندیده‌ام که قرآن از بر کند و فقهی ندیده‌ام که جز دو آیه قرآن از بر باشد» دانش پژوهان این نگرش را دریافت کرده‌اند زیرا در این آیه قرآن که می‌گوید «ما این کتاب فرخنده را فرو فرستادیم تا در آیه‌های آن به تدبیر بنشینیم» (سوره ۳۸، آیه ۲۹) پاسخ خود را شنیده‌اند و دریافته‌اند که مقصود از برکردن نیست که درنگ است و اندیشیدن و دستورهای قرآن را به کار بستن.»

بر مبنای این ویژگی باید گفت رویکرد رئالیستی صرف، در خصوص کارکرد مدرسه مورد پذیرش نیست. بر اساس رویکرد رئالیستی، «مدرسه نهاد ویژه‌ای است که رسالت اصلی آن توسعه بُعد عقلانی، یعنی انتقال دانش بشری و ایجاد مهارت‌های پژوهشی است؛ لذا نباید وظایف و احیاناً جبران ضعف کارکرد دیگر نهادها، که عمدتاً در فعالیت‌های فوق برنامه مدرسه متجلی می‌شود، موجب کاهش توجه مدرسه به این بُعد اساسی شود.

! دام تستی رویکرد رئالیستی

طراح تست چون هسته کار بر بعد عقلانی است، رویکرد رئالیستی را پذیرفته معرفی می‌کند. **مواظب باشید:** هسته اقدامات مدرسه بر بعد عقلانی است، اما رویکرد **رئالیستی صرف** و رویکرد **ایدئالیستی** هر دو در خصوص کارکرد مدرسه پذیرفته نیستند.

پس دغدغه اصلی مدرسه، آکادمیک و آزادی آکادمیک است. «همچنین بر این اساس، رویکرد ایدئالیستی نیز مورد تأیید نیست. «بر اساس این رویکرد، مدرسه وظیفه انتقال میراث فرهنگی (ارزش‌ها و گنجینه معارف بشری) را به شکل برنامه‌ای و منظم (متوالی و متراکم) برعهده دارد.» لذا مدرسه باید به ارزیابی و توسعه و گسترش آن نیز دست زند.

همچنین در مقابل دو نگاه انتقال دانش و مهارت گرایی، رعایت اعتدال در تربیت رسمی و عمومی ضرورت می‌یابد. به این صورت که کسب حدی از دانش معتبر و همچنین تأکید بر مهارت‌های شناختی از یک سو و اکتساب توانمندی‌ها و مهارت‌های عملی برای زندگی از سوی دیگر، دو بخش مکمل‌اند و باید برای شایستگی‌های لازم مورد تأکید قرار گیرد.

لذا می‌توان گفت که در مدرسه صالح باید دو نکته، توأمان مد نظر باشد: نخست این که کسب معرفت (به معنای اعم آن) و اعتلای معرفت یکی از محورهای اصلی فعالیت است، زیرا براساس مبانی معرفت شناختی، کسب معرفت اساس اشتداد وجودی آدمی است و هرگونه تحول در هویت و کسب شایستگی‌ها برای تحقق حیات طیبیه، نخست ناظر به درک و فهم موقعیت و بنابراین اساساً معرفت محور است (هرچند بر اساس مبانی معرفت شناختی این معرفت به صورت انتقال دانش صرف نیست.

بلکه روند کسب معرفت معتبر و دست‌یابی متربیان به معرفت همچنین تولید معرفت نیز مهم و قانون توجه است). دوم این که معرفت حاصل شده، باید به صورت دستمایه عمل برای اصلاح و بهبود موقعیت خود و دیگران، به کار رود. از این رو، بین معرفت و عمل نسبت وثیقی بر قرار است.

در واقع نسبتی دوسویه بین عمل و شناخت وجود دارد. زیرا شکوفایی استعدادهای متربیان در حین عمل صورت می‌گیرد و عمل خود از یک سو به شناخت می‌انجامد و از سوی دیگر شناخت به عمل معتبر منجر می‌شود. توجه به این امر در تربیت رسمی و عمومی دلالت‌های مهمی به همراه دارد.

یعنی مدرسه، که عرصه این نوع تربیت است، صرفاً محل کسب دانش و فهم امور نیست، بلکه در آن زمینه‌سازی برای عمل شایسته نیز جایگاه و شأنی درخور دارد. در واقع یکی از راه‌های اساسی و مهم کسب شناخت و ارتقای معرفت، انجام اعمال شایسته است. یعنی متربی باید درگیر موقعیت‌هایی باشد که او را به اقدام و عمل مناسب فراخواند تا از قبل این درگیری و اقدام، به معرفت حقیقی نایل شود و هویتش تعالی یابد.

• ویژگی دیگر مدرسه صالح «انعطاف‌پذیری» است. بر مبنای اصل کثرت‌گرایی و اصل تفاوت‌های فردی، نظام مدرسه‌ای باید از حدی از انعطاف برخوردار باشد تا برنامه‌ها و رویه‌های جاری در آن دچار جمود و تصلب نگردد. به سخن دیگر، مدرسه صالح از یک سو بر شباهت‌های انسانی تأکید دارد و در واقع بیشتر سازوکارهای مدرسه بر مبنای چنین شباهت‌هایی شکل می‌گیرد و از سوی دیگر با توجه به وجود تفاوت‌های فردی، سازوکارهای خود را منعطف می‌سازد تا زمینه تعالی وجودی بیشتر متربیان را فراهم آورد. بر اساس آنچه گفته شد، تربیت رسمی و عمومی به هر حال در مدرسه و تحت مدیریت مدرسه صورت می‌پذیرد؛ هر چند ممکن است مدرسه برای نیل به این مقصود، از دیگر موقعیت‌های جامعه، که می‌توانند کارکرد تربیتی داشته باشند، استفاده برد. البته این امر نیز با مدیریت مدرسه در ساماندهی موقعیت‌ها و فرصت‌های تربیتی (در چهارچوب معنای موسّع برنامه درسی) میسر است؛ لذا مدرسه از تمامی ظرفیت‌های محیط اجتماعی، در راستای تحقق اهداف نظام تربیت رسمی و عمومی و عملی شدن رسالت آن کمک می‌گیرد و حتی آشکال گوناگون تربیت غیررسمی و ظرفیت‌های فضای مجازی را به صورت فضای مکمل مورد استفاده قرار می‌دهد.

◆ تعریف کلیدی

فضا و مکان

به سخن دیگر، می‌توان گفت مدرسه صالح را نه به صورت یک مکان یا یک فضا بلکه به صورت ترکیبی از فضا و مکان باید دید. منظور از «مکان» محیط مادی و کالبد مدرسه است. منظور از «فضا» نیز ارزش‌ها، هنجارها، رویه‌ها و فرهنگ حاکم بر مدرسه است.

دو

به خاطر بسپارید

اجزای ترکیبی مدرسه صالح

مکان (کالبد)

فضا (ارزش‌ها، هنجارها، رویه‌ها، فرهنگ)

! دام تستی

مکان یا فضا

طراح تست مدرسه صالح را فقط یک مکان معرفی می‌کند. **مواظب باشید:** مدرسه صالح ترکیبی از **مکان** (محیط مادی و کالبد مدرسه) و **فضا** (ارزش‌ها، هنجارها، رویه‌ها و فرهنگ حاکم بر مدرسه) است.

این بُعد از مدرسه با وجود اهمیت زیادی که دارد نیز نباید جدای از مکان و کالبد مدرسه دیده شود. با نگاه ترکیبی به مدرسه امکان بهره‌گیری از فرصت‌ها و زمینه‌های دیگر اجتماعی را پیدا می‌کنیم که دارای خصوصیات بالقوه یا بالفعل تربیتی هستند. هم چنین برای افرادی که، بنابر دلایل مختلف، امکان حضور در مدرسه به صورت مکان ندارند فرصتی فراهم می‌شود تا برای حضور فعال در عرصه‌های اجتماع به کسب شایستگی‌های پایه بپردازند.

یکی از این فرصت‌ها و زمینه‌ها، فضای مجازی است. کسب دانش و معرفت از طریق فضای مجازی و فناوری اطلاعات و ارتباطات مکان محور نیست و آنچه به این فرصت بها و ارزش می‌بخشد مفهوم فضای مدرسه است، یعنی همان هنجارها و روندهای حاکم بر مدرسه است که از فرصت تربیتی فضای مجازی و فناوری اطلاعات و ارتباطات استفاده می‌کند.

از این رو، می‌توان به رهیافتی مهم در خصوص مواجهه با تحولات اخیر در توسعه حیرت‌انگیز فناوری اطلاعات و ارتباطات اشاره کرد. بر مبنای این استدلال، فناوری را باید یک فضای مکمل و ابزار مناسب برای تحقق بهتر اهداف تربیت رسمی و عمومی به شمار آورد. ★ آزمون اردیبهشت ۱۴۰۲

تردیدی نیست که کسب مهارت‌های عملی و اخلاقی و بهره‌گیری از این فضای مجازی در دستور کار مدرسه نیز قرار دارد، اما با این توضیح که ماهیت تأثیر تربیتی، به ویژه تربیت رسمی و عمومی، در ارتباط حضوری و رو در رو است. یعنی تعامل مربی و متربی در فضای مدرسه علی‌الاصول رو در رو است. لذا تعامل و ارتباط مجازی در تربیت رسمی و عمومی اساساً محور قرار نمی‌گیرد.

! دام تستی فضای مجازی

طراح تست تعامل مجازی را محور تربیت رسمی و عمومی معرفی می‌کند. **مواظب باشید:** تعامل مربی و متربی در مدرسه اصولاً **رو در رو** است و فناوری یک **فضای مکمل** و ابزار مناسب برای تحقق بهتر اهداف تربیت رسمی و عمومی است.

• ویژگی ششم مدرسه صالح، حاکمیت «رابطه احسان و عدالت» بین مربیان و متربیان در مدرسه است زیرا اساساً خداوند مبنای رابطه انسان‌ها را با همدیگر بر اساس عدل و احسان قرار داده است. در آیه نود سوره نحل، انسان‌ها به عدل و احسان نسبت به یکدیگر امر شده‌اند. از این رو می‌توان گفت رابطه انسان با انسان در تفکر اسلامی رابطه عدل و احسان است. به بیان امام (ع) عدالت اصلاح کننده انسان‌هاست. گسترش رابطه عدل و پاگرفتن آن در روابط انسان‌ها با یکدیگر، حاصل پختگی فکری و پیشرفت فرهنگی است و پیامد نبود رابطه عدل، عقب ماندگی فکری و فرهنگی و ناتوانی و تکیه بر دیگران است. سیاق آیه ۷۶ سوره نحل نشان می‌دهد که از ویژگی‌های اهل داد، از جمله پیشرفت در دانش و شناخت توانایی تولید، تحقیق، استقلال و وابسته نبودن به دیگران و سیاست جذب خیر و دفع شر است.

به خاطر بسپارید ویژگی ششم مدرسه صالح
حاکمیت رابطه احسان و عدالت (آیه ۹۰ سوره نحل)

آیه ۷۶ سوره نحل

به خاطر بسپارید ویژگی‌های اهل داد

برقراری روابط عدل و احسان در سطح مدرسه، در واقع زمینه‌سازی برای تربیت افراد عادل و محسن است، که از اهداف بعثت انبیا و از لوازم تحقق حیات طیبیه در جامعه صالح است. به سخن دیگر، تحقق هدف انبیا به تربیت انسان‌هایی نیازمند است که عادل بوده و انگیزه سرشاری برای تحقق عدالت و احسان در جامعه داشته باشند.

اما با توجه به این که ماهیت تربیت اساساً زمینه‌سازی است، حاکمیت عدل و احسان بر روابط درون مدرسه نیز کارکردی تربیتی خواهد داشت. به سخن دیگر، روابط عادلانه و مبتنی بر احسان از لوازم ضروری تحقق اهداف تربیت رسمی و عمومی در مدرسه است و خود، هدف و غایت تربیت نیز هست. حاکمیت این رابطه در بین آحاد مدرسه صالح، مدرسه را به فضایی احترام برانگیز و شوق‌آور برای کسب شایستگی‌ها تبدیل می‌کند.

برقراری روابط عادلانه و مبتنی بر احسان در مدرسه خود لوازمی دارد. از جمله مهم‌ترین این لوازم، محوریت اخلاق و تحقق عینی ارزش‌های اخلاقی در مدرسه است.

اخلاق در مدرسه صالح به مانند عدالت کارکردی دوگانه دارد: اخلاق از یک سو هدف است، زیرا که متخلق شدن متربیان از پیامدهای مورد نظر یک نظام تربیتی به ویژه نظام تربیت اسلامی است و از سوی دیگر، روش است، زیرا که خود بستری است برای تحقق اهداف دیگر. بی‌شک، در فضای اخلاق مدار مدرسه، شایستگی‌های مورد نظر توسط متربیان بهتر و بیشتر تعقیب و کسب می‌گردد.

! دام تستی کارکرد اخلاق

طراح تست اخلاق را در مدرسه صالح فقط هدف معرفی می‌کند، نه روش. **مواظب باشید:** اخلاق در مدرسه صالح مانند عدالت **کارکرد دوگانه** دارد: **هدف** است، زیرا متخلق شدن متربیان از پیامدهای مورد نظر نظام تربیتی است؛ و **روش** است، زیرا خود بستری برای تحقق اهداف دیگر است.

در این فضا آزادی متربی و سندیت مربی بدون وجود تعارض، آثار تربیتی به همراه خواهد داشت. بنابراین، فضای مدرسه باید سرشار از ارزش‌های انسانی و اسلامی باشد تا متربیان آنها را به صورت مستقیم و غیرمستقیم به دست آورند و تجربه کنند.

در این خصوص، یکی از رویکردهای مدرسه صالح ایجاد جوّ اخلاقی است و از این طریق زمینه تحقق حیات طیبه و تحقق تجارب متعالی و معنوی متربّیان در تمامی مؤلفه‌ها و سازوکارهای مدرسه صالح فراهم می‌گردد. یکی از ملاک‌های مهم ارزیابی تربیت در مدرسه صالح این است که همه سازوکارهای آن با ارزش‌های اخلاقی هماهنگ و مطابق باشد.

لذا باید این سازوکارها به نحو درونی و بیرونی با ارزش‌های اخلاقی معتبر نقد شود و محک بخورد.

• یکی دیگر از خصوصیات مهم فضای مدرسه صالح، مشارکت و تعاون است. لذا فضای حاکم بر محیط‌های تربیتی، به ویژه محیط‌های تربیت رسمی، باید به گونه‌ای باشد که شخصیت متربّیان را از شکل‌گیری فردگرایی و رقابت‌گرایی مخرب دور نگه دارد. لذا محیط‌های تربیتی باید به جای تأکید بر مقایسه فردی و رقابت با دیگران در یادگیری، به ایجاد فضای رفاقت سالم و تعامل سازنده و مؤثر با دیگران و رقابت هر فرد با خودش (برای تعالی مداوم ظرفیت‌های وجودی خویش) روی آورند.

اگر بپذیریم که مدرسه صالح وضعیتی است که شکل ساده‌ای از حیات طیبه را به ظهور می‌رساند تا متربّیان آن را تجربه کنند، می‌توان گفت که مدرسه وضعیتی سامان یافته برای انجام «اعمال خیر و مسابقه و شتاب کردن در خیرات» است. به سخن دیگر در نگرش اسلامی، مفهوم «خیر» مفهوم اساسی و بنیاد عمل مدرسه صالح در مفهوم اسلامی است. در این صورت بر مبنای آیه دوم از سوره مائده می‌توان نتیجه گرفت که تعاون در امور نیک نیز از ویژگی‌های اساسی مدرسه مطلوب است. این همکاری در مدرسه در دو بُعد درونی و بیرونی نمود می‌یابد:

به خاطر بسپارید تعاون در امور نیک

آیه دوم سوره مائده

دو

به خاطر بسپارید ابعاد همکاری در مدرسه

بیرونی (نهادهای محلی و مدارس هم‌جوار)

درونی (مربیان و متربّیان)

• در بُعد درونی این همکاری بین مربیان و متربّیان صورت می‌گیرد. گفتنی است که به سبب تفاوت سطح تأثیرگذاری متربّیان و مربیان در فرایند تربیت رسمی و عمومی و مراحل آن، سازوکارهای همکاری و تعاون در بُعد درونی با اجتماع تفاوت خواهد داشت. این تفاوت در ویژگی «ساده‌سازی و انعطاف» مورد توجه قرار می‌گیرد. به طور کلی تعاون در مدرسه امری تشکیکی است و مراتبی دارد، که به تناسب سطح رشد متربّیان تنظیم می‌شود. نمود همکاری در مدرسه می‌تواند برای تحقق حیات طیبه و آمادگی برای تحقق آن در عرصه اجتماع تجربه سازنده‌ای باشد. این ویژگی مصداق اصل تعامل است. همکاری در این بعد مستلزم احترام متقابل و مسئولیت متقابل اولیاء، مربیان و متربّیان مدرسه است.

• در بُعد بیرونی همکاری، مدرسه، که در واقع بخشی از جامعه محلی متناسب با ویژگی‌های پیش گفته است، می‌تواند در جریان‌های اجتماعی ناظر به اصلاح مداوم موقعیت، فعال باشد، و مشارکت نماید و مشارکت بپذیرد. این مشارکت با نهادهای محلی و همچنین با مدارس هم‌جوار صورت می‌گیرد. یک بعد از این مشارکت به این صورت است که مدرسه، محور توسعه جامعه محلی باشد. بعد دیگر این که مدرسه از همکاری نهادها و مؤسسات اشخاص حقیقی و حقوقی، که فراهم کننده فرصت‌های مکمل و جانبی برای توسعه و تعالی تجارب ارزنده یادگیری هستند، بهره‌مند گردد.

این گونه مشارکت، علاوه بر این که فرصت‌های تربیتی را برای مدرسه توسعه می‌دهد، باعث خواهد شد تا مدرسه محور توسعه محلی تلقی شود و نقش اصلی را در هدایت تغییرات اجتماعی (در راستای اصلاح مداوم موقعیت و پیشرفت و تعالی جامعه صالح) برعهده گیرد. این به آن معناست که علاوه بر نقش کلان فرایند تربیت در شکل‌گیری جامعه صالح، توسعه اجتماع صالح محلی، نیز تربیت محور باشد و مدرسه در آن نقش نخست را برعهده دارد.

اگرچه تلاش مدرسه، در مجموع، برای فراهم آوردن زمینه‌های مناسب رشد و توسعه استعدادهای متربیان صورت می‌گیرد اما کاملاً مشخص است که مدرسه در این راستا قادر مطلق نیست و به یاری و مشارکت دیگر نهادهای دولتی و غیردولتی نیازمند است. لذا ضرورت دارد برای تحقق تربیت همه جانبه، در حاشیه و جنب مدرسه مؤسسات و نهادهای مکمل و جانبی شکل بگیرند تا با فراهم کردن فرصت‌های تربیتی مضاعف، در تحقق اهداف تربیت رسمی و عمومی یاری‌گر مدرسه باشند.

یکی از جلوه‌های کانونی همکاری و تعاون در مدرسه، در نسبت وثیقی است که مدرسه و خانواده برقرار می‌کنند. در این نگرش، خانواده و مدرسه دو فضای تربیتی مکمل همدیگر خواهند بود. به ویژه با توجه به این که والدین، براساس مبانی حقوقی پیش گفته، باید نقش تعیین‌کننده‌ای در سازوکارهای اجرایی تربیت رسمی داشته باشند، لازم است اولیاء با معلمان و مدیریت مدرسه ارتباط مستمر داشته باشند و همواره مدرسه محل تردد آنان باشد.

این به آن معناست که حساسیت تربیتی والدین افزایش یابد و مسئولیت کل تربیت رسمی و عمومی یک سره به مدرسه واگذار نگردد. لذا سازوکارهای تربیت رسمی و عمومی باید به گونه‌ای ترتیب داده شود که حق خانواده، به مثابه یکی از ارکان تربیت، رعایت گردد. گرچه ممکن است در شرایطی، به دلیل تخصصی شدن امر تربیت رسمی و عمومی، این دخالت کاهش یابد اما می‌توان انتظار داشت که با افزایش آگاهی تربیتی آحاد جامعه، مشارکت خانواده‌ها در تربیت رسمی و عمومی روزافزون شود و این موضوع خود یک مطالبه عمومی تلقی گردد.

★ نکات مهم این مبحث

- ✓ هفت ویژگی مدرسه صالح به ترتیب: ساده‌سازی، پالایش، متناسب‌سازی، تعادل، انعطاف‌پذیری، حاکمیت رابطه احسان و عدالت، مشارکت و تعاون.
- ✓ ساده‌سازی یعنی تجربه مدرسه شکل ساده‌شده حیات طیبه باشد، ولی تصنعی نباشد و به زندگی و مسائل واقعی متربیان نزدیک بماند.
- ✓ پالایش یعنی زدودن عوارض نامطلوب و پایش دائم محیط با تدابیر اثباتی، بی‌آنکه مدرسه قرنطینه و سترون شود؛ امنیت مدرسه دو منظر جسمانی (کالبدی) و روانی دارد.
- ✓ متناسب‌سازی ناظر به اصل «پیروی از طبیعت» است و تعادل یعنی توجه متوازن به همه ابعاد، پرهیز از حافظه‌گرایی و رد رویکرد رئالیستی صرف و ایدئالیستی.
- ✓ انعطاف‌پذیری بر اصل کثرت‌گرایی و تفاوت‌های فردی تکیه دارد؛ مدرسه صالح ترکیب «مکان» (کالبد) و «فضا» (ارزش‌ها، هنجارها، رویه‌ها و فرهنگ) است و فضای مجازی فقط فضای مکمل است.
- ✓ اخلاق در مدرسه صالح هم هدف است و هم روش؛ تعاون دو بُعد درونی (مربی و متربی) و بیرونی (نهادهای محلی و مدارس هم‌جوار) دارد و به جای رقابت با دیگران، رقابت فرد با خودش را می‌نشانند.

پایان نمونه رایگان

بقیه‌اش در فایل کامل است

در این نمونه ۹ صفحه از ۵۴۸ صفحه را دیدید.

۱۷

فصل درسنامه در سه قسمت

۷

آزمون ۱۴۰۲ تا ۱۴۰۴ با اصل سؤال

۱۲۵۵

تست با پاسخ تشریحی

۵۴۸

صفحه

فایل کامل، فصل به فصل

فصل	عنوان	تست آخر فصل	از صفحه
۱	فلسفه تربیت و ضرورت تدوین آن	۲۸	۵
۲	مبانی اساسی تربیت	۹۹	۲۰
۳	هم‌نگری مبانی و چیرستی تربیت	۶۵	۶۹
۴	چرایی و چگونگی تربیت	۶۸	۱۰۱
۵	ضرورت فلسفه تربیت رسمی و عمومی	۷۹	۱۳۳
۶	مبانی تربیت رسمی و عمومی	۸۵	۱۶۱
۷	چیرستی تربیت رسمی و عمومی	۱۵۳	۱۸۹
۸	چرایی تربیت رسمی و عمومی	۳۸	۲۵۶
۹	اصول کلی تربیت رسمی و عمومی	۷۷	۲۷۶
۱۰	مدرسه صالح	۲۶	۳۱۲
۱۱	الگوی نظری ساحت‌های تربیت	۶۹	۳۲۸
۱۲	ارکان تربیت رسمی و عمومی	۴۷	۳۶۰
۱۳	برنامه درسی ملی: کلیات و اصول	۴۷	۳۸۴
۱۴	رویکرد، هدف‌گذاری و شایستگی‌ها	۳۹	۴۰۴
۱۵	حوزه‌های تربیت و یادگیری	۸۴	۴۲۱
۱۶	راهبردها، ارزشیابی، ساختار و زمان	۴۰	۴۵۸
۱۷	مبانی برنامه درسی ملی	۷۸	۴۷۸
جمع		۱۱۲۲	

✓ جدول بودجه‌بندی اختصاصی بژیک (از هر فصل در هر یک از ۷ آزمون چند سؤال آمده) فقط داخل فایل کامل است و در نمونه‌ها نیامده.

✓ زیر پاسخ هر تست نوشته شده مطلبش در کدام صفحه درسنامه است.

✓ ۳ آزمون جامع ۱۵ سؤالی با سؤال‌هایی که در تست فصل‌ها نیامده‌اند؛ ویرایش‌های بعدی برای خریداران رایگان است.

دانلود فایل کامل pdf از بژیک

دانلود جزوه و سوالات تربیت چند ساحتی ۱۴۰۵ با جواب و نمونه رایگان pdf

bzhik.ir

